

REDACTIA:

și  
ADMINISTRAȚIA:  
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concursuri, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrației tipografiei diecezane.

# BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICEAȘĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL  
ABONAMENTULUI:

PENTRU  
AUSTRO-UNGARIA:  
Pe un an: 10 cor.  
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI  
STRĂINĂTATE:  
Pe un an 14 franci.  
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și  
comitat Nr. 266.

## Pentru preoțime.

Raportul de gestiune al Înalțului minister de culte și instrucție publică, pe anul 1906, aduce dispozițiile făcute, în acest interval de timp, atât în afacerile bisericesti cât și în cele școlare.

Credem, că nu este lipsită de interes, cunoașterea dispozițiilor, ce s'au făcut în chestiunile numite, dispozițiuni și rezoluțiuni, pe cari le vom da, în rezumat, cetitorilor noștri, în cadrele acestei reviste, pentru orientare.

În afacerea orânduirii salarizării preoției catolice »de ambele rituri«, — care în curând va fi rezolvată, s'a dispus, ca pentru asigurarea congruei preoției de gradul inferior să se caute acoperire în averile mari bisericesti, cari vor avea să contribuiască, după o cheie oarecare, ce se va stabili, la numitul scop. S'a stabilit, totodată, în urma înaltei dispoziții majestaticе, ca până la definitivă rezolvare a tuturor problemelor cari stau în legătură cu afacerea congruei, preoții și capelanii să fie împărțâșiți cu retribuțiunea de 1600 cor. și 1000 cor., din care este a se socoti prevederea deplină în 500 cor. Preotul fără calificatiune deplină, nu poate reflecta decât la o retribuțiune care îi completează salariul până la suma de 800 cor.

Aceste dispozițiuni se referesc la biserica rom. catolică; în ce privește celelalte biserici, iată ce mai cuprinde raportul ministerial:

În anul 1906 au cerut complectarea sumei veniturilor stațiunii preoțești 3.963.

Dintre aceștia:

Conf. augustină . . . . .	367
Reformați . . . . .	1.470
Unitari . . . . .	106
Gr. or. rom. . . . .	1.941
Gr. or. sârbi . . . . .	16
Izraeliți . . . . .	63

3.963

Dintr'aceștia, s'a refuzat ajutorul, din cauză că veniturile reflectanților treceau peste 1.600 cor. și anume:

Conf. augustină . . . . .	5
Reformați . . . . .	16
Gr. or. rom. . . . .	7
Gr. or. sârbi . . . . .	3
<hr/>	
	34

Suma totală a celor împărțâșiți, este așadar, preoți 3.874.

Dintre aceștia, de:

• Conf. augustină . . . . .	362
Reformați . . . . .	1.451
Unitari . . . . .	106
Gr. or. rom. . . . .	1.879
Gr. or. sârbi . . . . .	13
Izraeliți . . . . .	63
<hr/>	
	3.874.

În ce privește cvalificațiunea preoților împărțâșiți cu congruă, cei de confesiunea augustină și reformații au avut toți cvalificațiune superioară, deci, li-s'au întregit salariile la 1.600 cor.

Dintre celelalte confesiuni, au avut preoți cu cvalificațiune superioară, din numărul celor arătați mai sus:

gr. or. rom. . . . .	312
unitari . . . . .	104
gr. or. sârbi . . . . .	12
izraeliți . . . . .	18

Din comparația cifrelor de mai sus, se pot întrevădele diferențele nivelului cultural.

Este caracteristic, zice raportul, că deși legea asigură preoților complectarea veniturilor până la 800 și 1600 cor. stațiunile îndeplinite reprezintă numai această proporție:

în biserica gr. or. rom. . . . .	1.643 staț. preoț.
> > reformată . . . . .	1.357 > >
> > conf. aug. . . . .	345 > >
> > unitară . . . . .	104 > >

Iarăși o constatare, și anume, că izraeliții (și sârbi) îndeplinesc stațiunile preoțești fără a se ivi privilegiul de a se ține stațiunile vacante.

Dacă de data aceasta bisericii catolice adecă, papale, din patria noastră, i-s'a pus în prospect apropiata finalizare a chestiunii congruei, s'au făcut dispoziții pozitive și în interesul bisericii reformate (calvine) și anume, după textul raportului: »din spiritul art. XX din 1848 urmează, că — în

afară de cheltuelile prevăzute pânăci — în bugetul portofoliului meu, pe anul 1907, se va prelucina ajutorul de 1,000.000 coroane. Tot câte 1,000.000 cor. se va înscrie și în anii bugetari 1908 și 1909, așa, că cele două biserici protestante din Ungaria vor beneficia dela 1909 anual de un ajutor de 3,000.000 cor.»

În ce privește confesiunea baptistă, — decretată de receptă, din anul 1905, prin ordinul înaltului minister cu nr. 77.092 dela 2 Noemvrie anul citat, — de oarece n'a putut dovedi nici o comună bisericăscă nouă de a lor, care să se fi constituit pe baza dispozițiilor regulamentare, până în prezent: numai comunitatea religioasă baptistă din Budapesta este recunoscută de constituită, conform dispozițiilor legii. În consecință, toate celelalte comunități religioase ale lor, nu fac parte din cele recepte în stat.

După aceste considerațiuni, redade după raportul de caracter oficios, din care se pot recunoaște unele norme asupra raporturilor religioase din țara noastră, deoarece pentru noi, este mai ales de interes să cunoaștem pe cât se poate lumina în care suntem, mai relevăm o considerațiune, accentuată din partea raportului, referitoare la cler:

»Dintre preoții pedepsiți cu retragerea dreptului la congrua, au fost 1 de conf. augustină, 1 reformat și 8 gr. or. români«.

Credem, că aceste date comparative pot fi de folos; căci prin luminarea drumului, se poate ajunge din bezna neajunsurilor la adevărul mântuitor.

## În postul mare.

Pentru poporul românesc de pretutindenea postul Paștilor este cel mai mare și mai edificator în respectul religiosității și moralității. Indată ce intră Românul în postul mare pare că s'a schimbat cu totul. Veselia și chiar răsfățarea din dulce nu mai are sălaş în sufletul său. Un fel de temere; un fel de sfială; un fel de îngrijorare cuprinde tot internul său. Da! căci au sosit zilele căinței, cari îl chiamă să-și dea seama de ce a făcut în zilele de veselie. Bine a zis cine a zis: „nici-o faptă fără de răsplată“ Și încă fericit e acela, căruia i-se răsplătește de cu vreme. Mai greu o va duce celce va plăti pe ceealaltă lume. Căci dreptul judecător va fi aspru cu zeice rele au îndeplinit pe lumea asta; cu zeice puși la locuri de unde se așteaptă dreptatea, mult au neîndreptățit pe unii și pe alții.

Acest proces psihic să nu se creadă că se petrece în sufletul fiecăruia. Da! se petrece în sufletul candid al săteanului aceluia, care a rămas neatins de bureții veninoși ai vremilor rele prin cari trăim. Sunt atât de mulți cei

răi, încât scapi de unul și dai de altul. Prea s'au lășit buruenile. Azi mâne copleşesc toată sămânța cea bună. Și atunci ce va fi de lumea alcătuită pe bazele creștine ale mântuitorului Hristos?

Nu! nu se petrece același proces psihic și în sufletele intelectualilor, căci doară ei au alte daraveri și alte învățături, decât să se iee după formele învechite ale bisericei, bune numai pentru prostime. Durere! De multeori cu frângere de inimă putem constata, că acest proces sufletesc nu are loc nici în inimile celor ce slujesc la altarul Domnului, altcum e neexplicabil felul, cum îndeplinesc ceremonialul sacru. Mi s'a dat ocazie să așist pe sate și chiar la orașe la câte o înmormântare, ori maslu și am rămas uimit de puținul simț cu care se cetesc și rostesc rugăciunile prescise. Am văzut preoți mari și mici cari slujba o fac cum și îndeplinește neguțătorul afacerea sa la tarabă. Aceste nu's afirmații pur subiective, ci bazate pe date concrete. Nu încriminăm, căci nu voim să distrugem, ci remarcăm cu scopul ca să îndreptăm, ce putem.

Și fiindcă biserica nu o formează atât cei din urmă, cât mai vartos masele poporului, post, e bine să fie pentru ei aceea ce trebuie să fie: un mijloc de purificare, de corigere și edificare religioasă.

Preoțimea noastră să se ferească de a zgudui această bună și trainică temelie a postului! Din punctul de vedere înalt, din care privesc eu postul, ca o instituție religioasă-morală, nu admit ca preotul să mănânce publice de dulce în post. Dacă nu se poate reținea, ori nu-i permit condițiile igienice sau de traiu, să nu se mai fâlească cu mănăcarea de dulce încurcând cuvintele din biblie: »Celce mănâncă, Domnului mănâncă! Celce rabdă, Domnului rabdă!«

Postul mai are și o însemnătate sanitară. Nutrirea cu mănăcări de post subțiază sângele, care subțiat curăță corpul de materiile netrebnice și astfel face ca procesele vieții noastre animalice și vegetale să curgă mai normal. Circulațiunea a sângelui, mistuirea, respirarea își vor urmă cursul lor cu mult mai bine.

Au nu văd intelectualii noștri, cum pe altă cale de gândire a ajuns omenimea la vegetarianism? Vegetarianismul în ființa sa nu e altceva decât postul românesc. Și când lumea cultă revine la post, noi bisericieni să-l despectăm? De sigur, că nu e bine ce facem.

Dă! sunt și eu de părere să-l reformăm și acomodăm spiritului vremii de azi. Condițiile de trai astăzi nu mai sunt ca cele de acum o mie doue de ani, când omul avea vreme să stee în biserică și să se roage, căci cele necesare trupului le câștigă ușor. Nu erau atâtea dări directe și indirecte; nici atâte slujbe silite și nesilite.

Este deci de datorința *sinodului arhieresc* să prindă afacerea în mână și cu studiu bine făcut să producă și în respectul acesta reforma dorită.

După modesta mea părere cred, că o reducere a timpului se impune. Acest post ar fi deajuns dacă ar ținea și numai trei săptămâni,\* pe care apoi tot *creștinul ortodox* să le ție. S'ar impune și o reformă a bucătăriei. Această mișcare o ar putea porni reuniunile femeilor în legătură cu medicii noștri. Nu vreau să întru în amănunte, ci signalizez problema, care se impune, dacă voim să facem din post o instituție divină, folositoare *neamului românesc*.

Dr. P. Șpan.

1398/1908.

Cenzurându-se socoțile fundației zsigăiene din Oradea-mare despre venitele și spesele dela 1 August 1905 până la 31 Iulie 1906 și dela 1 August 1906 până la 31 Iulie 1907 adică de pe anii școlastici 1905/6 și 1906/7 și interesele fundației de pe acei ani școlastici — pe lângă constatarea, că aceste socoți pertractându-se la 16/29 Februarie 1908 sub Nr. 6 au fost primite și încuviințate de Senatul fundației, — Conzist. enunță următorul

#### CONCLUZ :

Socoțile prezentate se aprobă și anume: I., cea de pe anul școlar 1905/6 cu următorul rezultat:

##### I. Venitele.

Starea la 31 Iulie 1905		
a) în numărar . . . . .	1246 cor.	58 fil
b) în pretenziuni din care s'a șters 120 cor. 2005.60 . . . . .	3252	» 18 »
venitele curente		
a) din chirii . . . . .	12484	» 09 »
b) din taxe de întreținere . . . . .	750	» — »
c) din interese după restanțe . . . . .	37	» 65 »
La olaltă	16523	» 92 »

##### II. Spesele.

În bani gata conform ziuarului	13728	» 76 »
Remanență la 31 Iulie 1906		
în numărar . . . . .	877 cor.	56 fil.
în pretenziuni 1917 » 60 » . . . . .	2795	» 16 »
și inventarul de pe acest an școlar despre averea imobilă constatătoare din numărar, mobile, recvizite și pretenziuni cu următoarea stare activă de . . . . .	176195 cor.	16 fil.
pasiva de . . . . .	21084	» 80 »
Deci cu starea activă la 31 Iulie 1906 . . . . .	155110	» 36 »

\*) Dacă n'ar fi legat de istoria pe care este întemiat N. R.

2. Cea de pe anul școlar 1906/7 cu următorul rezultat:

##### I. Venitele.

Starea la 31 Iulie 1906		
a) în numărar . . . . .	887.56	
b) în pretenziuni 1917.60 . . . . .	2795 cor.	16 fil.
venitele curente		
a) din chirii . . . . .	12572	» 09 »
b) din taxe de întreținere . . . . .	1600	» — »
La olaltă	16967	» 25 »

##### II. Spese.

În bani gata conform Ziuariului	13695	» 88 »
Remanență la 31 Iulie 1907		
a) în numărar . . . . .	1497.77	
b) în pretenziuni 1773.60 . . . . .	3271	» 37 »
și inventariul de pe acest an școlar despre averea imobilă constatătoare din 3 case în Oradea-mare și cea mobilă constatătoare din numărar mobile, recvizite și pretenziuni cu următoarea stare activă de . . . . .	182471 cor.	37 fil.
pasivă de . . . . .	20624	» 80 »
Deci cu starea activă la 31 Iulie 1907 . . . . .	166846	» 57 »

În urma acestora Consistorul dă cassarului Nicolae Zigre referitor la aceste socoți absolutul pe lângă cautela uzuată și dispune totodată ca în senzul literelor fundamentale să se publice în organul oficios al diecezei rezultatul acestor socoți.

Despre ce se avizează senatul fundației.

Arad, din ședința consistorială dela 6/19 Martie 1908.

Consistorul  
gr. or. rom. din Arad.

#### Editura „Alcalay“.

O întreprindere prețioasă, ca scop, puteri materiale și îngrijire a publicațiilor, a fost la început, „Biblioteca pentru toți“, întemeiată pentru popularizarea literaturii și științelor, de tovarășii Müller și Storch librari în București.

Condusă bine de răposatul D. Stăncescu, a început cu Andersen, H. Spencer, Wilkins, Mouset ș. a. dintre celebritățile streine, cu lucrări bine traduse în românește; apoi I. Creangă, Alexandri ș. a. autori de frunte români, între ei și dl N. Iorga, Caragiali ș. a., — fără însă să producă, această bibliotecă de popularizare, fără să aducă, întreprinzătorilor, deși străini de neamul românesc dar cunoscuți ca oameni cu alipire de țara adoptivă, nici măcar posibilitatea de a-și susține întreprinderea.

Oameni de inimă și de jertfă!

Eram mult în urmă, în trebuințele sufletesti, și în nevoile culturale și literare, acum două decenii — căci cam de pe atunci e întemeiată — „Biblioteca

pentru toți" — încât proprietarii ne mai biruind s'o sustină, ea a trecut la firma „Leon Alcalay“.

Firma aceasta, care o editează și astăzi, se vede că a avut mai mult noroc, în ordinea timpului, — cel puțin! — căci vedem că progresează în zilele noastre într'o ferventă lucrare, publică foarte multe lucrări și multe lucrări folositoare și de popularizare, cu modestul preț de 30 bani un număr, o carte.

În editura Alcalay au apărut prețioase lucrări ca Scrisorile lui Ghica, Alexandri, Eminescu, ș. a. cu introduceri și aprecieri critice, de G. Adamescu, Il. Chendi, ori chiar și George Coșbuc; lucrări originale și traduceri din clasici antici, traduceri din Schakespeare, V. Hugo, ș. a. făcute, aceste din urmă de dl. H. C. Lecca, tot lucrări bune și prețioase pentru popularizat.

Dar un lucru n'a făcut editorul d Leon Alcalay, ori mai corect, face și un lucru pe care n'ar trebui să-l facă!

Socotesc a face un serviciu dlui editor numit, și totodată și publicului, căruia în primul rând se adresează aceste informațiuni, când spun defectele acestei „Biblioteca pentru toți“, pe deoparte pentru remediere, pe de alta pentru pază.

N'a făcut dl Alcalay: N'a mai instituit dirigent al bibliotecii.

Face dl Alcalay: Dă, uneori, la niște „strică-limbă“, ori primește dela ei traduceri de scrieri de ale scriitorilor mari, clasici străini.

Și mai ales noi, românii din afară de România, știm și vrem limbă curată, românească, de dincolo de Carpați!

Pentru a dovedi aserțiunile mele, în ce privește barbaria limbii, citez traduceri din A. Schopenhauer: Viața amorul și moartea, — din care cetitorii se pot convinge despre adevărul ce spun; apoi din H. Spencer: Progresul, Legea și Cauza, (despre care am scris în sens... ca și aci în „B. și Ș.“, cu citații) și din Gabriele d' Annunzio: „Făclia sub abroc“, care îmi stă înainte și din care voi cită aci, pentru adevărarea celor premise.

Cităm:

Scena 1 pag. 10: „E Probo di Gonnari care dă foc minei, care sfărâmă stâncile cu mine în munte, în Muntele Picco“...

Intrebarea e: „mina“ „sfărâmă“ (recte sfarmă) stâncile? „cu mine“, — cu el? Tare trebuie să fie!

— E traducătorul: „Alexandrescu-Dorna“.

Pg. 10 cont. 11: „Stăpână“, (lucrează) cu douăzeci de salahori, să pună proptele și razimuri și bârne; și zice că va și la noapte să lucreze la lumina făcliiilor; că partea aceea e numai spărturi și crăpături toată și e pornită de nspăimântă văzându-o Pietrăria se năruie, se friminturește ca nisipul, ca cenușa; chiar cărămida mai rău decât crudă par'că e“.

— Rău de tot, stăm!

Pg. 11 și 12 Benedetta: „Amenință tavanul în odaia contesei Lonetella. Și oglinzile toate turburi de jur împrejur s'au spart în cari se vedeau în pete nu știu ce lucruri din vremea ce a fost“.

\*) Servitoarea vorbește stăpânei sale.

— „Oglinzi turburi“... „în cari se vedeau în pete nu știu ce“... „din vremea ce a fost...“? Nu știu dacă se potrivește aci partea primă a proverbului: Fost-ai lele, — dar se potrivește sfârșitul: S'ai rămas...!

Dar să mai cătăm câteva probe de stil și limbă, din această traducere, din dialoguri, cari au să exprime ideile și să redea plasticitatea limbii marelui poet italian:

Pg. 13.

Annab. „Nu vrea să fie citit parastasul azi de dimineață. Vrea să fie citit după Rusalii. Cine știe de ce!“

Dn. Ald: Unde să fie Gigliola?

Bened: În grădină va fi pentru cucună.

Annab: Macii sălbatici să culegă? Dar nu din roșu-acela se face cucună. Mai greu se nchiagă sângele 'mprăștiat decât se trece-acela. O, stăpână, sălbatică toată ți-e grădina, și ca și câmpul nimănui de tristă. Chiar și păunii-au părăsit-o“.

— O gramatică, o folclor!

Pg. 19. act. I. Sc. II:

Doamna Aldegrina: „O Gigliola, suflete, dragă-lășie și chin al sufletului meu măhnit, o, Gigliola, o tu părurea copilă pentru perii mei cei albi, nu mă înfricoșă, nu mă întrista atât! Te nșlăoărezi deodată! Intreagă mi-te arăți aprinsă de înfrigurarea ta ascunsă, de visul tău furios înflorată; și fața ți-se schimbă și ți-se schimbă glasul; și iată că nimic din tot ce fu în tine grația primei flori și pâinea cea mai dulce 'mi fu 'ntr'atăta — amărăciune, nimic nu mai rămâne. Și nu mai știu de ești aceea tu care ți plecai obrazul pe bietele'mi genunchi și ascultai fără de clipeală basmul cel mai lung.“

Gigliola: „La fel sunt zilele și se trăiește...“

— Azi aici măne 'n Focșani...! Nu?

Cât de puțin se apropia românescul traducător de Gabriell d' Annunzio!

Cât de puțin înțelege d-nul care subscrie pe coperta broșurii „B. p. T.“ Aurel Alexandrescu-Dorna (Bucovina?) spiritul limbii românești!

Și de-ar afla marele poet al Italiei și al lumii culte, că încă în viața și lumes aceasta fiind și-a ispășit păcatele, pe care Schakespeare numai în cealaltă lume le-a ispășit, tradus fiind în România... — aște cel puțin atâtă dl Alcalay, că e și în interesul d-sale și al publicului românesc, ca să se utilizeze și pentru a se traduce d' Annunzio, Spencer (ca în Educrțiune), oameni ca cei cari au tradus din Schakespeare, Dumas, Moliere și alți clasici străini.

Ce e bun primim, laudăm și recomandăm.

(s. s.)

## Din trecutul nostru cultural.

— Urmare. —

Ioan Ghica, născut (1816) în București a studiat la Heliade-Răduluscu, apoi a mers la Paris, la facultatea de științe și școala de mine, al cărei distins elev, la 1841, s'a întors acasă ca inginer.

Neprimind slujbă în Muntenia, pentru ideile sale liberale excepționate, trece în Moldova, unde i-se oferă o catedră la universitate (matematică, istoria naturii, geologia și economia politică) și unde se reîntâlnește cu distinșii tineri moldoveni, C. Negri, C. Negruzzi, V. Alexandri și cu colegul său M. Kogălniceanu.

Alexandri, Kogălniceanu și Ghica, vreau să întemeieze o gazetă științifică literară, dar cenzura nu-i lasă; și „Foaia științifică literară“, abea apărută, apune. Publicul din Iași însă se interesează de mișcarea pornită de tinerii profesori, într'un timp, despre care însuși Ghica zice:

„Lucram fiecare cu cuvântul și condeiul, după puterile mijloacelor noastre, la dezvoltarea naționalității române, — și pe atunci nu eră lesne, căci chiar cea mai mică aluziune eră pedepsită cu închisoare și exil. În Academia Mihăileană organizasem câte-va cursuri libere. La interesantele cursuri libere de Istorie ținute de Kogălniceanu, amfiteatrul eră totdeauna plin, iar la cursul meu de Economie politică începuse a veni mulți domni și doamne, care ascultau cu atențiune. Noi, tinerii, deveniserăm simburele, împrejurul căruia se grupaseră ideile viitorului“.

La 1848 merge I. Ghica la București, pentru organizarea revoluțiunii. Trimis să lucreze în interesul țării sale la Constantinopol, după ce revoluționarii fură exilați, el rămâne în capitala turcească, și lucrează și cu condeiul, scriind broșuri franțuzești, și prin intervenții la diplomați, în interesul țării sale.

La 1854, e numit de Turci pașă în insula Samos, unde stă până la 1859, face ordine și e petrecut cu lacrimi de populațiunea insulei, când e rechemat în patrie. Fu de mai multe ori ministru și prim ministru, apoi ministru reprezentant al României la Londra și membru al Academiei Române. A murit la 1897, la moșia sa de lângă București.

Operele sale sunt: a) „Convorbiri economice“, prezentând foarte simplu și plăcut cunoștințe de economie politică. (Despre muncă, concurență, negoț, meserii ș. a.) b., Scrisori către V. Alexandri, — cuprinzând lucruri foarte instructive, în care se redau tipicuri și caractere din viața din Principate, între anii 1821—1866. c., Amintiri din pribegie, — din corespondența lui I. Ghica după 1848, cu Bălcescu, Heliade, Golescu, Rosetti ș. a., atingând și lucruri din țara noastră, dintre anii 1848—52.

**Alexandru Odobescu** născut (1834—1895) în București a învățat în patrie apoi la Paris. Întors în țară a fost magistrat, expert în comisiunea de documente, pentru aranjarea actelor din arhivele statului; apoi ministru, profesor universitar și membru al Academiei Române, premiat pentru „Opere complete“ ale sale.

A redactat „Revista Română“ în care a publicat studii literare, ca de es. despre Văcărești, Poezia populară și studii arhiologice.

„Istoria arhiologiei“ e cea mai importantă operă a sa. Ssusține, în acea lucrare, că studiul artei

classice, a monumentelor, a tradiției etc. a produs deșteptarea culturală, a Renașterii. Cercetează apoi, și scrie și despre urme de pictură și vechi rămășițe de ruine, biserici și alte monumente, din România. Cel mai mare studiu al său arhiologic este „Tesaurul dela Pietroasa“ scris în limba franceză, pentru marea expoziție dela Paris (lucrare neterminată).

Prea frumoase, neîntrecute ca stil, plasticitate și valoare adevărat artistică, sunt două nuvele istorice ale sale „Doamna Chiajna“ și „Mihnea cel rău“, scrise într'o limbă curat românească, înfrumșetate cu cuvinte din cronicari, cari îi dau coloratura vechimii, dovedind o fantazie de poet, în combinațiuni, fără să altereze fondul adevărului istoric.

A mai scris și alte studii și nuvele, de es. despre scrierea limbii române, susținând întoarcerea, contra latinistilor, la limba vorbită de popor. Nuvela „Pseudoghinegheticos“ cuprinde o serie de tablouri, venite în minte și în condei, cu repeziune asborului fantaziei, tablouri sunt expuse într'o minunată plasticitate, cu toată variația lor. Sub titlul Moții și Curcanii, face apologia luptătorilor români.

După aprecierea d-lui T. Maiorescu, Odobescu este cel mai eminent prozator român.

**Titu Maiorescu**, fiul profesorului Ion Maiorescu, (originar din Ardeal, cunoscut prin studiul său asupra dialectului istriean), e născut în Craiova, la 1840. A făcut studii în țară, în Berlin și Paris, iar la 1862 e numit profesor de filosofie la universitatea din Iași. Aci întemeiază, cu P. P. Carp, Iac. Negruzzi, T. Rosetti și V. Pogor societatea literară Junimea. Societatea atrage mai mulți oameni culți și la 1867 înființează „Convorbiri literare“, simțind nevoia de a combate exagerările, și de a da o „*direcție nouă*“, dezvoltării spiritului public.

„*Direcția nouă*“ își fixează atitudinea prin lupta cu condeiul condusă de T. Maiorescu și direcționată de dânsul după următoarele principii fundamentale:

1. Lupta „*Contra școalei Bărnuțiu*“ (titlul studiului său) în care combate aberațiunile colegului său dela facultatea de drept, S. Bărnuțiu, care susținea ca o consecvență a ideilor școalei blăjene, că organizarea statului român trebuie să se facă după republica romană din anticitate; aplicarea, deci, a latinizării, și la organizarea țării românești, — un anahronism absurd, spus dela înălțimea unei autorități cu nume din trecut și dela înălțimea unei catedre universitare.

2. Lupta, contra etimologismului lui Cipariu, Lauria și a „reformei“ lui Pumnul, cerând introducerea ortografiei fonetice și sub raportul limbii, luând ca bază limba populară, nu cea artificială, croită de latinisti.

3., Lupta pe terenul criticii literare, contra evaluării tuturor productelor literare „patriotice“ de valoroase, și pentru aprecierea aceloră numai după valoarea reală, intrinsecă a operei, iar nu după tendințele sale.

Lucrările dătătoare de direcție ale lui T. Maiorescu se cuprind în trei volume de *Critice* (Tip. I. la 1874 și I. II. III. 1892). Amintim, afară de studiul indicat,

studiile sale: Scrierea limbii române, Poezia română, Beție de cuvinte, Răspunsuri Revistei Contemporane, În lături! ș. a. Toate scrierile sale se caracterizează printr-o limbă abstractă, construcțiuni logice, expuneri clare, însoțite uneori de o ironie fină.

A scris și un manual de logică, fiind, dela 1883 până în zilele noastre profesor de logică și istoria filosofiei la universitatea din București, contribuind și la începutul mișcării filosofice în România și fiind un Mecenat al multor scriitori de talent, dela începutul carierii lor, întrucât talentul li-a fost recunoscut de maestrul distins.

A fost ministru al instrucțiunii publice în mai multe rânduri, de numele său le leagă și o reformă școlară.

Activitatea lui Maiorescu nu este vastă, dar este intensă. Meritul său principal este, că a curățit de neghină ogrorul literaturii, pe care apoi au putut să vină și să crească flori frumoase, flori mirositoare.

**Iacob Negruzzi**, născut la Iași (1842) fiul lui C. Negruzzi, a învățat la Iași, apoi la Berlin. A fost profesor la facultatea de drept, întâi la Iași apoi la București. El a fost primul redactor și a condus 28 de ani „Convorbirile literare”. Membru al „Academiei Române”, fost deputat din gruparea politică junimistă (nuanță conservatoare) formată din elementele de elită, din literații și oamenii de știință, dintre cari o parte a trecut și pe acel teren de activitate publică.

Om impresionabil, având, ca și M. Eminescu și T. Maiorescu, o cultură germană, din timpul dominării Schoppenhaurianismului și poate într-o măsură oarecare nemulțumit de condițiile de dezvoltare a vieții, și a condițiilor de dezvoltare a vieții și a neamului său, nu rămâne la vigoarea lui T. Maiorescu nici nu trece în extremul sentimentalism al lui M. Eminescu, ci rămâne cu un umor și spirit satiric mediu, sănătos, care își face lucrările sale, de spirit și instructive.

În „Căpîi de pe natură” de ex. biciuiește neajunsurile sociale, de pe vremea sa, cu oameni plini de interes. Stilul lui este simplu, dar mușcător; versurile sale sunt îngrijite, mai ales în traduceri, în proză însă scrie mai bine.

Iacob Negruzzi a mai scris poema „Miron și Florica”, la care s'a inspirat din Herman und Dorothea alui Goethe. A publicat operele sale în 6 volume, între cari și satire politice, multe și bune traduceri în versuri, din teatrul lui Schiller.

I. N. este un scriitor cu o frumoasă cultură germană, pe care a știut-o asimila și folosi, pentru a da neamului său perle de produse literare.

**Nicu Gane**, dela început colaborator al „Convorbirilor”, ca prozator, ca nuvelist. Născut la Fălticeni în 1835, studiile superioare și-le face la Paris și se întoarce în țară ca avocat, ocupă funcțiuni în magistratură și e membru de căpetenie în parlament.

Pe terenul literar, a scris și publicat trei volume de nuvele, cari dela început i-au câștigat simpatiile cititorilor „Convorbirilor literare” unde au apărut întâi,

în mare parte Subiectele nuvelilor sale sunt luate din istoria națională și tradiția poporană.

Amintim dintre nuvelele sale „Domnita Ruxandra”, „Piatra lui Ozman”, „Andrei Florea Curcanul”, povestirea populară „Dac'o vrea Dumnezeu”, narațiunea satirică „Timuș”, ș. a.

Tot acestui scriitor, dintre cei mai simpatici, prin stil cât și prin subiectele sale, îi datorăm amintirea din timpul tinereții societății „Junimea” (Zilele Păcate mărturisite) și decurând apăruta de sub tușă operă, a unei grele și îndelungate munci: „Divina Comedia”, epepea marelui Dante al Italiei, tradusă în versuri.

## Cuvânt ultim, în chestie personală

„Dl Vancu încă credem, prin declarațiunile leiale ale d. Vuia este satisfăcut”. Red. și Școala.

Ăstmod rezonează on. redacțiune în nota scrisorilor mele din Nr. 7 și ăstmod credem că și fiecare bărbat pătruns de sentimentul dreptății.

Este un ce de necrezut, că după ce eu dăciorasem, că nu despre comisari de examene s'a tractat în reuniune și fără a face amintire de persoana dlui Vancu; ca dsa totuș să nu aște deplină satisfacție, să ducă în nr 9 chestia pe teren personal, evaluând-o mă de om, căruia mi-ar lipsi „sinceritatea desinteresată”.

E chestie de *cuvîntă și bun simț*, să tratezi cineva ăstmod, pe baza unor pretinse păreri ale unor. Dacă dl Vancu ar fi idealul de bărbat desinteresat, sigur nu ar provoca în tot momentul, pe baza născocitelor „păreri ale unora, exprimate în trecut”, recierea raporturilor amicale între mine și colegii mei I. M. și I. G.

De aici deducția logică, carea trebuie să și-o facă lumea nepreocupată și carea se reasumează în sincerul scris al d-sale, că dsa „a știut de ce a trebuit să” pornească războiul...

Sunt dator și îndreptățit al face „atent la pașerile greșite” ale d-sale.

Ăstmod să dirimă, și nu să ridică prestigiul statului învățătoresc dle Vancu!

Cine nu respectă statul din care face parte, nu se respectă pe sine însuși.

Comtoșul bănățean 30 Martie 1908.

**Iuliu Vuia.**

NB. Din neingrijirea noastră s'a strecurat în Nr. 9 ripostul dlui Petru Vancu, acum dar suntem moralicește siliți să dăm loc dlui Vuia. Ca să fim acum deplin înțeleși, dacă n'a fost destul avertismentul din Nr. 7, o declarăm, că prin aceasta am încheiat discuțiunea aceasta supărăcioasă. Ne rugăm totodată de toți pe cari îi privește, ca cu chestii personale să nu se adreseze către noi, pentru că nu le publicăm, chiar și dacă ele sunt învalite în giulgiu literar. Sfatul nostru este, că dacă a intrat întră doi prieteni diavolul neînțelegerii, să nu tăvnească în public, ci să cheme încă un prieten ori doi, ca din gura lor să aște mărturia adevărului, ca nimene să nu ne cunoască partea slabă. Ori nu ne-a fost destulă experiența de până acuma? Mai mari și tragice lucruri veți vedea dacă nu vă veți stringe rândurile în dragoste frățescă, preoți și învățători deopotrivă și dimpreună.

*Favete linguīs!*

Redacțiunea.

## CRONICA.

Sedința consistorială a senatului bisericesc, s'a ținut Marti, în 18/31 Martie 1908, sub prezidiul P. S. Sale D-lui Episcop diecezan, participând membri asocieri P. On. D-ni P. C. Sa Roman R. Ciorogariu, Vas. Beleş, Dr. Ioan Trailescu, Mihai Lucaș și G. Popovici.

În zilele de 70 de ani. Joi, la 14/26 Martie s'au împlinit 70 de ani dela apariția neîntreruptă (cu o mică suspendare în anul 1849), a ziarului „Gazeta (de) Transilvani(a)ei“, întemeiată la 1838 de nemuritorul *George Barițiu*. Dela 1850—1878 direcțiunea gazetei a luat-o *Iacob Mureșan*, părintele d-lui *Dr. Aurel Mureșan*, actualul ei director, care o conduce de 30 de ani.

Cel mai vechiu ziar al nostru este în întreaga publicistică română „*Gazeta Transilvaniei*“, felicitată din toate părțile, din incidentul aniversării a 70-a a fericitei sale aparițiuni, mai ales și mai cald de con-frății săi, dintre cari remarcăm pe cea mai veche revistă literară, „*Convorbiri literare*“, încă tânără de ani (dela 1866), ca și plătând noastră cultură.

Dela înălțimea vârstei noastre de 32' de ani, ne asociem și noi colegilor și urăm decanei publicistice române: Viața, fără de sfârșit!

**Convocare.** Despărțământul protop. Șiria, al reuniunii învățătorilor români dela școlile pop. conf. ort. din ppiatele aradane I—VII își va ținea prima ședință Luni la 24 Martie (6 Aprilie) 1908 în Șiria, la care toți membrii desp. și toți binevoitorii școlii sunt poftiți a participa\*).

**Alegere.** Având Duminecă în 9/22 Martie alegeri de învățător în comuna noastră Șuștra, am ales cu o majoritate covârșitoare și între vii aclamațiuni pe tinerul Petru Raica, fost învățător provizor. Avem firme nădejdi de bine în el, după cât îl cunoaștem.

**Necroloage.** Cu inima frântă de durere aducem la cunoștința tuturor prietenilor și rudeniilor încetarea din viață a scumpului nostru soț, părinte, socru și moș *Vasilie Cioban* întâmplată după un morb greu și îndelungat la 24 Martie 1908 în anul etății 79 iar a căsătorii 44, fiind împărțășit cu Sf. taine ale muribun-zilor. Rămășițele pământești ale scumpului defunct s'au așeză într-o așteptare învierii de obște în 26 Martie la 2 oare p. m. în cimiterul gr. or. din loc. *Roșia montană*, la 24 Martie 1908. În veci pomenirea lui! Iustina Cioban n. Gritta soție. Maria dr. Botiș n. Cioban, Dr. Aurel Cioban, Dr. Virgil Cioban, Dr. Pompil Cioban fică și fii. Dr. Teodor Botiș, Olimpia Hamsea, Aurelia Popovici ginere și nurori. Ionel Botiș, Emil, Botiș, Virgil Botiș, Zeno Cioban, Elena Cioban, Silviu Cioban nepoți.

— Adânc întristați, vestim rudeniile și cunoscentii că mult iubita și în veci neuitata noastră mamă, soacră și bunică văd. *Ecaterina Tordășianu* n. *Lupșa* după scurte, dar grele suferințe, în al 76-lea an al etății și în al 45-lea al văduviei, și-a împlinit cursul vieții pline de iubire și de suferință, astăzi Miercuri, în 12/25 Martie a. c., la orele 6 $\frac{1}{2}$  seara, împărțășită fiind cu sfintele taine. Rămășițele pământești ale adormitei în Domnul se vor așeză spre vecinica odihnă, Vineri, în 14/27 Martie c., la orele 2 $\frac{1}{2}$  d. m., în cimiterul bisericeii gr. or. române din *Ilia-mureșană*. Fie-i țărâna ușoară și memorie binecuvântată! *Ilia-mureșană*, în 12/25 Martie 1908. Valeria măr. Olariu, Pompiliu,

\*) Credem că anunțarea legitimează așteptarea unui raport. N. Red.

Victor, Eugen, ca fică și fii. Ioanichie Olariu ginere. Ella Tordășianu, Eugenia Tordășianu, ca nurori. Mioara Viorica Tordășianu, ca nepoată.

### Aviz!

Tipărituri necesare învățătorilor precum: „*Protocolul de dotațiune*“, „*Evidența plătirii salarelor învățătoresți și tipăriturile de înștiințare către inspectorii școlari*“ conform § 10 din Instrucțiunea ministerială referitor la salariile învățătoresți se află de vânzare în tipografia diecezană din Arad. Pentru o școală se recer în total circa 18 coale a căror preț e 1 cor. 30 fil. cu porto cu tot.

## Cronică bibliografică.

*Revista Teologică* II. 2, cuprinde: Studiul vieții poporului de Aug. Hamsea. Din trecutul bisericii române biborene de Gruia. Cantarea noastră bisericească de Dr. G. Ciuhandu. Învățământul religiei în școala populară, de Dr. P. Șpaș. Sf. Ioan Gură de Aur, Dr. N. Bălan. Al XV-lea centenar dela moartea sf. Ioan Gură de Aur, Arhim. Iuliu Scriban. Deviza preotului. Predică, Mișcare literară, Tipicul. — Atragem atenția preoțimeii noastre asupra acestei prețioase și instructive reviste, cu acel *memento*: „Să nu dea Dumnezeu cel sfânt“, — după cuvântul poetului — ca să ajungă la soarta „*Vetrei Școlare*“...

*Revista Asociației învățătorilor* VIII. 8—9. Remarcăm articolele: Știința modernă ca factor educativ de Dr. Ilie Ghibănescu. Deși autorul recunoaște, că „*Intensitatea cu care caută să se afirme în lumea voineii, cunoștințele științifice atarnă de elementul afectiv*“, totuși nu reflectează și la rolul religiei în educațiune. — Memoriu relativ la îmbunătățirea hranei școlărimii rurale prin soya-fagie (măncare de soya\*). — Tot în preajma reformei învățământului rural. — Dicționar pedagogic. Congres. Miscellanea. Bibliografie.

*Natura* revistă științifică de popularizare III. 6. (Martie 1908): Lord Kelvin (mare fizician, răposat de curând) de G. Țițeică. Baloanele-Sonda și Zmeurile în Meteorologie, I. St. Murat. Construcțiuni neinceodiabile, N. I. Petculescu. Pittsburg (vizitațiuni în uzine uriașe) G. G. Longinescu. Concursul „*Naturii*“ și Notițe.

## Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei de **cl. I. Răpsig**, în senzul dispozițiunii Ven. Consistor de sub Nr. 60/908, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „*Biserica și Școala*“.

Emolumentele sunt: 1. Folosirea sesiunii parohiale, constatătoare de 32 jugh. cat. pământ extravilan și folosirea unui intravilan. 2. Stolele uzitate și adecă: dela botez cu feștanie 60 fil., extrase de botez, cununie și de moarte 1 cor., cununii 2 cor., înmormântări până la 7 ani 2 cor., înmormântări peste 7 ani (eșirea sufletului, prohod, deslegarea și feștania 6 cor., pentru cetirea unui evglisist (stălp) 2 cor., liturgie 2 cor., sfințirea apei în case nouă 1 cor., maslu 1 cor., feștanie și ori ce fel de slujbă 40 fil. 3. Birul, conform decizului com. par., din ședința sa dela 2/15 Ianuarie a. c. de sub Nr. 2. 4. Intregirea dotației dela stat, conform evalificațiunii celui ales.

\*) O legumă din Japonia e *soya*, care se cultivă cu succes în România. E foarte ieftină, hrănitore, și se poate prepară din ea pâne, mâncare, cafea și lapte.

Dările publice le va solvi preotul ales.

Recurenții sunt poftiți, ca concursurile lor ajustate cu documentele recerute, conform §-lui 17 din Regulamentul pentru parohii și adresate com. par. concernent, să le nainteze în termenul de sus P. On. Oficiu ppeșc gr. or. rom. din Borosjenő, având a se prezenta cu observarea § lui 20 din același Regulament în careva Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Răpsig, apoi a-și arată dexteritatea în oratorie și în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia*, protoprezviter.

—□—

1—3

Comitetul paroh. gr. ort. rom. din comuna *Fibiș* escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare pe parohia de *clasa I.* devenită vacantă prin moartea parohului *Valeriu Miuț*.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie snt: a) Una sesiune urbarială constătătoare din 30 jugăre catastrale; b)  $\frac{1}{2}$  jugăr intravilan de sub Nr. consc. 92 și  $\frac{1}{2}$  jugăr estrav. aparținător acestuia; c) Venitul stolar uzitat; d) Bir după fiecare  $\frac{1}{8}$  sesiune 7 l. grâu și dela fiecare jeler 5 l. grâu; e) Întregirea dotației dela stat, după ecalificațiunea alesului paroh; f) Alesul va fi îndatorat a plăti din al său toate dările publice și e deobligat a catehiză în școalele noastre fără alta remunerație; g) Alesul paroh va avea a dă jumătate din venitul parohial văduvei răposatului paroh *V. Miuț*, până la un an dela răposarea acestuia, în conformitate cu §. 12 din Regulament.

Reflecții au a-și înainta recursurile ajustate conform Regulamentului din vigoare și adresate com. paroh. din *Fibiș*, Prea On. oficiu pprezviteral în *Lippa* iar în vre-o Duminecă ori sârbătoare cu observarea §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii au a se prezenta în sf. bis. din comuna susmenționată, spre a-și arată dexteritatea în cele omiletice și rituale.

*Moise Pelea*,  
președinte.

*Aurel Lepa*,  
notar.

În conțelegere cu: *Ioan Cimponeriu* adm. protopopesc.

—□—

2—3

Amăsurat decisului Ven. Conz. de sub Nr. 484/1908, prin aceasta se publică din oficiu concurs, pe parohia de **cl. III Govoșdia**, cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1) 10 jugăre de pământ arător. 2) 10 hlitre bir, cucuruz sfărmat. 3) Stolele uzitate. 4) Întregirea dela stat 632, respective 1432 coroane, conform ecalificației celui ales.

Recurenții au să-și înainteze petițiunile lor ajustate reguliamentar și adresate comitetului paroh. din *Govoșdia* la oficiul pprezv. din *Buteni* (*Buttyin*), având a se prezenta într-o Duminecă ori sârbătoare în sfta biserică spre a-și arată dexteritatea în oratorie și rituale.

*Trăian I. Magier*,  
pprezviter.

—□—

2—3 gr.

În urma ordinului Ven. Conzistor de sub Nr. 1247/1908 prin aceasta public din oficiu concurs pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din **Troaș**, cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „*Biserica și Școala*”.

Emolumentele sunt: 1) Bani gata cor. 500. 2) Jumătate sesiune de pământ la deal. 3) 4 stângeni de

lemn, din cari se va încălzi și sala de învățământ. 4) Pentru conferințe 20 cor. 5) Pentru scripturistă 10 cor. 6) Pentru curatorat 10 cor. 7) Cvarțir cu două odăi și grădină. 8) Dreptul de pădure și izlaz după pământul învățătoresc. Darea după pământ o solvește învățătorul.

Ceice voiesc să ocupe acest post să avizează, cu recursele lor — ajustate conform regulamentului în vigoare și adresate comitetului parohial din *Troaș* — să le substearnă în termenul reguliamentar O. On. Oficiu pprezviteral în *Maria Radna*, iar dânsii să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din *Troaș*, spre a-și arată dexteritatea în cântare și tipic *Maria-Radna*, la 10/23 Martie 1908.

*Procopie Givulescu*,  
pprezviter, inspector de școale.

—□—

2—3 gr.

Pentru întregirea vacantului post de paroh din parohia de **clasa a II-a** din **Checheș** tractul *Belințului*, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „*Biserica și Școala*”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. O sesiune parohială de 32 jugăre, parte arător, parte fânaț; 2. Întregire dela stat, care până acuma, pentru preot cu mai puțin de 8 clase, a fost la an 605 cor. 76 fil.; 3. Bir preoțesc, câte 6 oche de cucuruz sfărmat dela fiecare număr de casă și 4. Stolele uzuat.

Reflecții la acest post, cari trebuie să aibă ecalificațiune pentru parohii de clasa II-a, au să-și instrueze petițiunile lor conform legilor noastre în vigoare și, prin oficiul protopopesc gr. or. rom. din *Belinț* (*Bélincz*, *Temes-megy*) să le adreseze comitetului parohial din *Checheș*, având a se prezenta odată în lăuntru termenului concursual, și în sf. biserică de aci, spre a-și arată dexteritatea în tipic și în cântare, eventual în slujire și în oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gerasim Sârb*, protoprezviter

—□—

3—3

### Licitațiune minuendă.

Încât la licitațiunea minuendă publicată anul trecut nu s'au prezentat întreprinzători, așa bazat pe încuviintarea Venerab. Conzistor diecezan de sub Nr. 3479/1907 se publică de nou licitație minuendă pentru renovarea Sf. Biserici gr. or. române din comuna *Petriș*, pprezviteratul *M. Radna* cu prețul de exlamarie 2281 cor. 28 fl., pe ziua de **15/28 Aprilie** 1908 la 11 ore a. m. în localitatea școalei din loc.

Licitanții au să depună ca vadiu 10% din prețul de strigare sau în numerari, sau în papir de valoare. Preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comuna bisericască își rezervă dreptul de a dă lucrarea spre executare aceluia-și dintre licitanți, în care va avea mai multă încredere. Licitanții nu-și pot formă drept la diurne și spese de călătorie.

Contractul încheiat pentru întreprinzători va fi valabil după subscriere, iar pentru comuna bisericască numai după aprobarea Ven. Conzistor.

Din ședința comitetului gr. or. rom. din *Petriș* ținută la 2/15 Martie 1908.

*Iosif Cimponeriu*,  
paroh, preș. comitetului.

*Eftimie Dura*,  
notar adhoc.

—□—

2—3